

статистичних розрахунків. Автоматизація обліку в ЗДАС нівелювало статистичний облік як самостійну складову бухгалтерського обліку [2].

Отже, ЗДАС хоча і проектувалася з позиції адміністративно-планової економіки через планування діяльності усіх підприємств, галузей, регіонів, але могла і стала ідеальним механізмом автоматизованого обліку й контролю з метою уникнення сучасних негативних чинників ринкового управління: перевиробництва, конкурентного демпінгу, безробіття, інфляції, банкрутства. Більшість розробок ЗДАС актуальні й на сьогодні, що потребує їх подальшого наукового дослідження та практичного обґрунтування.

Література

1. Глушков В. М. Основы безбумажной информатики. [изд. 2-е, испр.]. – М. : Наука, Глав. ред. физ.-мат. лит.-ры, 1987. 551 с.
2. Муравський В. В. Комп'ютерно-комунікаційна форма обліку : монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 486 с.

Ірина Назарова

Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТУВАННЯ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В сучасних умовах господарювання Україна щораз більше розширює рамки міжнародної співпраці. Відповідно, зростає кількість підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічні операції. Особливо це стосується аграрно-промислового, металургійного та машинобудівного комплексів.

Нарощуючи обсяги міжнародних операцій, суб'єкти підприємницької діяльності стикаються із значними перепонами, пов'язаними з документальним оформленням таких операцій. Серед основних проблем документування та обліку зовнішньоекономічних операцій варто виокремити: корумпованість працівників митних органів, з якими зобов'язані взаємодіяти представники підприємств-учасників зовнішньоекономічних операцій; необхідність збору значної кількості дозвільних документів інших контролюючих органів для підтвердження країни походження, митної вартості та легальності ввезення (вивезення) товарно-матеріальних цінностей; відсутність чіткого регламентування умов подання підтверджуючих документів тощо.

Вирішенню вищенаведених проблем може сприяти впровадження автоматизації та інформатизації документування зовнішньоекономічних операцій, що здійснюється через переведення оформлення та подання документів у інформаційний простір. Це значно полегшить співпрацю

суб'єктів господарювання з контролюючими органами, партнерами та іншими контрагентами.

Вперше практика інформатизації документування у сфері зовнішньоекономічної діяльності була впроваджена у митній сфері через реалізацію процедури електронного декларування. Вищенаведена процедура полягає в одержанні від декларанта пакета документів і відомостей про товарно-матеріальні цінності, що декларуються в електронній формі з використанням засобів телекомунікації.

Перші наміри з уведення електронного декларування були прописані у розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця» від 17.09.2008 р. №1236-р. Проте повноцінне запровадження електронного документування митних операцій відбулося у 2012 році із затвердженням Митного кодексу України, а також Порядку інформаційного обміну між митними та іншими державними органами за допомогою електронних засобів передачі інформації, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 р. №463. Окрім того, були прийняті й інші нормативно-правові акти, що регулюють здійснення електронного декларування. До них відноситься Порядок виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа, що затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 30.05.2012 р. №631; Положення про митні декларації, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 р. №450; Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Переліку відомчих класифікаторів інформації з питань митної справи, які використовуються в процесі оформлення митних декларацій і Порядку їх ведення» від 29.05.2012 р. №623; Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій» від 20.09.2012 р. №1011.

Реалізація вищенаведених нормативних актів дозволила впровадити систему електронного документообігу «Електронна митниця». Загалом, електронна митниця є багатофункціональною комплексною системою, що поєднує інформаційно-телекомунікаційні технології й сукупність механізмів їх застосування та дає можливість підвищити якість митного регулювання, вдосконалити митне адміністрування [1]. Дана система пропагувалася як новий підхід до регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за якого процедура митно-тарифного контролю мала б стати значно простішою та прозорішою. Це дозволило б скоротити час митного оформлення і дало б змогу проводити митні процедури з товарами у єдиному місці та в будь-який час.

Із започаткуванням вищенаведеної системи митні декларації, що раніше склалися у паперовій формі у вигляді чотирьох зброшурованих основних аркушів різного кольору з їх електронною копією [2], почали оформлятися лише в електронній формі і за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення. Таким чином, на заміну митних декларацій на бланках суворої звітності прийшли електронні митні декларації.

Зазначена нормативна база передбачала також затвердження угод про інформаційне співробітництво між контролюючими органами та створення технічних завдань на розроблення типової складової системи «е-документ» і типового організаційно-технічного рішення для комплексної системи забезпечення надійного захисту інформації, що в ній міститься. Це, відповідно, доручалося Держкомінформнауки та Держспецзв'язку [3].

Проте зазначена інформатизація митного оформлення зупинилася на етапі формування електронної митної декларації. На даний час, при підготовці пакету документів до подачі у митний орган брокер за допомогою відповідних програм формує лише один електронний документ – електронну митну декларацію за визначеними форматами обміну повідомленнями. Решта необхідних для подачі при митному оформленні товарно-матеріальних цінностей документів (зовнішньоекономічний контракт з доповненнями до нього; транспортні документи (залежно від виду перевезень - автомобільна (CMR), залізнична, морська, авіанакладна, коносамент, провізна відомість або CARNETTIR); комерційні документи (рахунок-фактура (invoice), проформа-інвойс (proforma invoice), пакувальний лист); посередницькі договори; технічна документація (в залежності від видів товарів); довідка або декларація про валютні цінності; копія платіжних доручень щодо проведення передоплати митниці податків, зборів та інших платежів) оформляються у паперовій формі і подаються митним органам разом електронною митною декларацією із долученням у формі PDF-файлів. Така ж ситуація стосується дозвільних документів інших контролюючих державних органів. Це свідчить, що при митному оформленні відсутній повноцінний інформаційний обмін із державними контролюючими органами, що заставляє суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності збирати значну кількість довідок, звертаючись до кожного з них. Натомість при повноцінному електронному обміні митні органи могли б отримати необхідну інформацію шляхом подання електронних запитів.

Ще однією з проблем електронного декларування є отримання повноцінного примірника оформленої електронної митної декларації. Адже, суб'єкти господарювання не мають можливості напряму зв'язуватися з інформаційною базою даних контролюючих органів та отримати електронну копію митної декларації чи іншого документа. Вони

одержують у свого брокера тільки паперову копію митної декларації без будь-яких підписів, печаток чи інших відміток митних органів. Електронна ж версія митної декларації сформована у специфічному форматі та може бути відкрита і розшифрована лише спеціалізованим програмним забезпеченням брокера, який зазвичай (особливо на підприємствах малого бізнесу) є залученим ззовні.

Вирішенням даної проблеми могло б бути надсилання митними органами за зверненням суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності вже оформленої митної декларації у електронні сервіси, доступні платникам податків. Зокрема, можливе отримання електронних митних декларацій за допомогою систем електронного документообігу з контролюючими органами, таких як «М.Е.ДОС», «FREDO Звіт», «Арт-Звіт», «Електронний кабінет платника податків» тощо.

Загалом слід зазначити, що процес електронного документування у сфері зовнішньоекономічної діяльності, а особливо електронного декларування потребує подальшого реформування шляхом переходу із фіктивного електронного декларування (так званого PDF-декларування) до повноцінного здійснення зазначених операцій. Це зробить систему співпраці між державними інституціями та бізнесовими структурами більш прозорою і дасть можливість встановити чіткі правила гри, що зробить Україну більш привабливою для міжнародного бізнесу.

Література

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця» від 17.09.08 р. №1236-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1236-2008-p>.
2. Крупка Я.Д., Назарова І.Я. Облік міжнародних операцій: навчальний посібник. Тернопіль: «Крок», 2016. 216 с.
3. Ликарчук К. Електронна митниця в Україні – реальність! URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/authors/559654ca24f69>.

Ірина Омецінська

Тернопільський національний економічний університет

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД): ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ЗА МІЖНАРОДНИМИ ТА ВІТЧИЗНЯНИМИ СТАНДАРТАМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Діяльність кожного суб'єкта господарювання направлена на отримання соціальних та економічних результатів. Інформація про